

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

תורת הקרבנות

בגיליון:

אם יהיו כלי השרת לעתיד דווקא מזהב

בענין כשרות הפתילות למנורת ביהמ"ק

שפיכת שירים בניזנים מתנה אחת

הבאת שעירה נקבה לקרבן ציבור

האם בעל מום כשר לשחוט לכתחילה

אמאי אין בנין בית המקדש דוחה יו"ט

אכילת מצה כשיבנה בית המקדש

עשיית שמן לצורך המערה - מכתב

לקט מתגובות הקוראים

אם צריך להקדיש קרבן ציבור בפה

איסור פרועי ראש בגידול הפאות

מצות אכילת קדשים בלילה

נטילת אש וסידור גזירין במזבח שנפגם

אי צריך מעשה בשפיכת הדם

אכילת הכה"ג מהשעיר במוצאי יוה"כ

אי מהני חזרה מפיגול תוכ"ד

נקטעה ידו של מזהב בשפיכה

חיוב הקרבת קרבן לפני הרגל הראשון

קדושת עזרת נשים

מהו 'פתח' אהל מועד

ישובים לשאלות שנשלחו למערכת

כללי הדינים

מתוך הספר העומד לראות אור בקרוב

בקרוב

עיונים בהלכה

אחד מבני החבורה

אם יהיו כלי השרת לעתיד דווקא מזהב

איתא במשנה ביומא לז. שני גורלות של אשכרוע היו ועשאו בן גמלא של זהב. ומבואר בירושלמי שם, דמכאן ואילך גם אם אבדו צריך לעשותן של זהב, דמעלין בקודש ואין מורידין.

והנה ברמב"ם ריש פ"ג מעבודת יוהכ"פ כתב, שני הגורלות כשרים מכל דבר וכו' ובבית שני עשו אותם של זהב. וצ"ב הרי ידוע שאין הרמב"ם מביא הלכות שאין בהם נפ"מ לדינא, ומה הנפ"מ בזה שעשו אותם בבית שני של זהב. וכתבו בשיח יצחק ביומא ובערוה"ש סי' ק"ס סעיף י"א, דנפק"מ לפי מה שנתבאר בירושלמי, דכיון שנעשו משל זהב, הרי מעתה חייבים לעשות אותם של זהב. ולכאורה כוונתם שאף בבית השלישי יהיה הדין לעשותם של זהב מחמת שכן עשו אותם בבית שני.

[ואולם צ"ע מהגמ' במנחות כח: דבית חשמונאי עשו המנורה מברזל וכסף, וכן ברמב"ם פ"א מביהב"ח י"ט, והרי כיון שבתחילה המנורה היתה של זהב אסור להוריד, ומעלין בקודש הוא דאורייתא כמ"ש בביאוריה"ל ר"ס מ"ב. וצ"ל דכשאין זהב עדיף להוריד מהמצוה מאשר לא לקיים כלל (אף שמוריד בידיים ואם לא יקיים זה בשוא"ת), וצ"ע].

ואכן יש לעיין דהנה ברמב"ם פ"א מכלי המקדש הי"ג כתב שכל כלי השרת היו של כסף או של זהב, ומותר לעשותן משאר מתכות. ומשמע שגם מכאן ולהבא מותר לעשותם משאר מתכות. ולפי הנ"ל צ"ע, דאחרי שהיו הכלים של כסף וזהב, איך מותר להוריד ולעשות משאר מתכות.

ולכאורה י"ל דכל האיסור שאין להוריד ולעשות משאר מתכות אינו אלא בכלי שיש ממנו רק אחד כגון קלפי או מנורה, שאם עושה אחר הרי הוא במקום הראשון ולכן אסור להוריד כלי זה משל זהב לכסף וכיו"ב, משא"כ בשאר כלי שרת שאפשר מתחילה לעשות הרבה כלים, א"כ אף אם כולם היו מזהב, מ"מ החדשים אינם במקום הראשונים, ולכן אין זה נחשב הורדה. ודו"ק.

הבהרה בענין רישום חיוב חטאת

בגליון 19 נכתב מאמר בענין הבא לידי חיוב חטאת בזמן הזה, אם יש לו לכתוב על פנקסו כהיא דר' ישמעאל (שבת י"ב ע"ב) דקרא והיטה וכתב על פנקסו: לכשיבנה ביהמ"ק אביא חטאת שמינה.

והבאתי שם שראיתי בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א (בהקדמת ספר שלמי ניסן - שגגות) שהיום לא נהגו בזה. ושוב נכנסתי קמיה מרן ושאלתי בעצמי, למה לא נוהגים זאת? והשיב: למה אתה אומר שלא נוהגים, כן נוהגים!! וכששחתי לפניו שכפי הידוע לי העולם לא נוהג, תמה על זה ואמר שכן נוהגים. ע"כ.

הרב יוסף שמעון פרסר שליט"א

גפן של זהב קושיות ותמיהות בהלכה

בענין כשרות הפתילות למנורת ביהמ"ק

הרה"ג רבי יוסף נסים כהן שליט"א

כתב הרמב"ם פ"ג מתמידין ומוספין (הט"ו) וז"ל: כל הפתילות שאסור להדליק בהן בשבת אסור להדליק בהן במקדש במנורה שנאמר בהעלות נר תמיד שתהיה השלהבת עולה מאליה עכ"ל. ומקורו הוא בשבת (כא, א) תני רמי בר חמא פתילות ושמים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן במקדש משום שנאמר להעלות נר תמיד הוא תני לה והוא אמר לה כדי שתהא שלהבת עולה מאליה ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר ע"כ.

א. הנה בלשון הגמ' שלפנינו הגירסא פתילות ושמים, והרמב"ם רק כתב פתילות. ודברי הרמב"ם מדוקדקים משום שהרי שמים בלא"ה פסולין כולם חוץ משמן זית שהוא לבד כשר במקדש, וכ"כ בשואל ומשיב (תנינא ח"א סי' עו) עי"ש ובערוה"ש העתיד (סי' קו סעיף כז). ובאמת בר"ח בשבת שם נראה שגרס בגמ' רק פתילות, וכן נראה שגרס הרמב"ם, ובאמת הגרעק"א בגלה"ש שם תמה על הגירסא שלפנינו דשמים והא בלא"ה פסולים, ועי' במצפה איתן שם משכ"ב.

ב. בדיון זה שצריך להדליק רק בפתילות שעולים מאליהם, יש לעיין אם זה מעכב או שזה דין רק לכתחילה. והנה בדיון נרות של שבת מבואר בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' קעא) שאם הדליק באותן שמים ופתילות שאסור חכמים דבר ברור הוא שאסור להשתמש לאורן, ומן ב"י או"ח (רס"י רסד) וברמ"א (שם) הביאו דברי הרשב"א להלכה עי"ש. ומעתה יש לדון בני"ד בפתילות שאסור להדליק בהם אם בדיעבד כשרים. ולכאן"ה נראה שיש ללמוד משם שאסורים גם בדיעבד ה"נ הכא, אמנם נראה שאין לדמות הדברים, שהרי בקדשים קיי"ל שכל שלא שנה עליו הכתוב אינו מעכב, כמב' בזבחים ובמנחות ובכ"ד, וא"כ ה"נ הכא כיון דלא מצינו ששנה קרא דין זה שתהיה השלהבת עולה, י"ל ש אינו מעכב, וקצת משמע כן ברמב"ם שלא כתב שפסולה רק שלא ידליק והיינו לכתחילה כנלענ"ד, וצ"ע לדינא.

שפיכת שיריים בניזתנים מזתנה אחת

הרה"ג רבי טוביה בן דוד שליט"א

הראב"ד במסכת תמיד (פ"ד) כתב שכל הקדשים טעונים שפיכה בשיירי הדם חוץ מבכור מעשר ופסח שהוא שופן שפיכה אחת, ויש שנקטו כן גם בדעת רש"י והרמב"ם ואכמ"ל. ויש לדון האם הטעם הוא משום שאין שפיכה אחר שפיכה וכיון שכבר קיים דין הקרבן בשפיכה אין בזה דין של שפיכה נוספת לשפיכת שיריים, או שישוד הדין הוא משום שאין שפיכת שיריים אחרי מתנה אחת אלא רק אחרי נתינה של פיסוק מתנות.

ונפק"מ בזה היכא שיתן את דם בכור ומעשר ופסח בזריקה [אי נימא דמהני] האם בזה יהיה דין שפיכת שיריים, דאם החסרון הוא משום שאין שפיכה נוספת הכא הרי לא עשה שפיכה אלא זריקה ויהיה בהם שפיכת שיריים, אבל אם יסוד הדין הוא משום שבדם

של מתנה אחת אין שפיכת שיריים אין חילוק אם יתן בשפיכה או בזריקה.

וכן לאידך גיסא בשאר קרבנות הניתנים בזריקה שנתנם בשפיכה יצא, ולפי מש"כ הגר"ח שהניתנים בשפיכה אין בהם חילוק מתנות ודינם להינתן רק במתנה אחת, א"כ לא יהיו טעונים שפיכת שיריים כיון שקיים את דינם בשפיכה וגם היה בהם רק מתנה אחת, וצ"ב בזה דלא שמענו חילוק לדעת הראב"ד אם נתן בזריקה או בשפיכה לענין דין שפיכת שיריים.

הבאת שעירה נקבה לקרבן ציבור

הגאון רבי יוסף ברמן שליט"א

בגמ' ביומא סד. דנו על מה קאי המיעוט שאין מחוסר זמן כשר לשעיר המשתלח, והא בלא"ה כיון שאינו ראוי לשל שם א"א להגריל עליו. ומיישב רבא כגון שהיה לו חולה בתוך ביתו ושחט אמו, דאז נעשה השעיר המשתלח מחוסר זמן לאחר ההגרלה.

ובחי' רבי עקיבא איגר שם תמה וז"ל, קשה לי למה לא אוקמי בפשוטו דהב' שעירים הם אם ובנה, דהא דבעינן שניהם שוים במראה ובקומה הוא רק לכתחלה בעלמא, דבזה בשעת הגרלה כל חד וחד ראוי לשם, אלא דלאחר שנשחט אותו דלשם, נעשה אידך מחוסר זמן.

והדברים מרפסין איגרי, איך כתב דאיכא לאוקמי שהיו השעירים אם ובנה, והא כל קרבנות הציבור זכרים הם כדאיתא בתמורה יד., ואיך יתכן שיביאו לקרבן שעירה נקבה. וצ"ע ג.

האם בעל מום כשר לשחוט לכתחילה

הרה"ג רבי שמואל רוזנר שליט"א

ב הקדמה השניה לספר עצי ברושים מהגאון החשק שלמה זצ"ל, נו"נ האם כהן בע"מ כשר לשחוט קדשים, ונקט לדינא דפליגי בזה הראשונים, לרמב"ם כשר לכתחילה, ולתוס' פסול, ולא דווקא כהן בע"מ, אלא הוא הדין זר בע"מ פסול לשחוט. אמנם מסיים שם שבדיעבד שחיתתו כשירה, והביא כן מרש"י חולין ב"ב ומתוס' זבחים סט"א, והיינו שאסור לו מהתורה לשחוט אלא שבדיעבד שחיתתו כשירה.

ושמעתי מדודי הגאון המפורסם ר' יהושע כהן שליט"א בעל הכרם יהושע לתמוה, דאישתמיטתיה לפי שעה להחשק שלמה זצ"ל דברי רש"י בקידושין נ"ג, איש חולק ואפי' בעל מום - שאף הם היו מתליעים בעצים ומפשיטים ומנתחים ושוחטים. הרי שהיו שוחטים לכתחילה, וצ"ע.

ויש להוסיף שהמאירי שם כתב שבעלי מומין התרבו לחלוקה כיון שהיו מתליעים ומפשיטים ומנתחים, ולא הזכיר שהיו שוחטים, ויתכן דפליגי בהא אם בע"מ כשר לכתחילה לשחוט.

עשיית שמן לצורך המנורה

זכה מכון "תורת הקרבנות" לשמש בשנים האחרונות במה לכל מבקשי ה', החפצים להרחיב את ידיעתם ולהרבות את עיונם בהלכות הקרבת הקרבנות.

המערכת מתכבדת להגיש לפני הקוראים מכתב שנשלח לאחרונה מאת כמה אברכים חשובים, הממחיש את ציפיותם של עמ"י לגאולה הקרובה, ואת הדרישה העצומה להיות מוכנים ליום בו יתגלה עלינו כבודו של מלך מלכי המלכים בבנין בית המקדש במהרה.

"היות וכידוע הפקת שמן מזיתים אורכת זמן רב, והרי יש לקוות שבית המקדש יבנה בפתע פתאום, התעוררנו להכין שמן זית זך להדלקת המנורה בבית המקדש, (וכמ"ש בגמ' חגיגה כ"ה ע"א ונדה ו' ע"ב שבימי רבי היו חברים שבגליל מכינים יין ושמן לנסכים ומנחות שמא יבנה המקדש בימיהם). וכמובן שיש לעשות כל זאת עפ"י דעתם של גדולי הדור, ומתוך זהירות מלהקדיש את השמן, שלא תהיה בו תקלה. אך ראשית מבקשים אנו לברר את ההלכות הקשורות לכך, והאם ניתן להכין היום שמן למטרה זו. ובאמת נראה שהחשיבות שבדבר גדולה, כיוון שהדלקת המנורה היא מהעבודות שדוחות את השבת ואת הטומאה, והיא מהעבודות הראשונות שנוכל לעשות. ואם לא יהי לנו היום שמן כשר לעבודה, שמא תהיה ח"ו המנורה בטילה באשמתינו."

לאחר בירור הענין ע"י מספר ת"ח שליט"א נכתבה תשובה מפורטת, כאשר יסוד הנידון מתבסס על שני חלקים. האחד אם יש צורך לעשות את השמן דווקא בטהרה, והשני אם יש דרך לעשותו בטהרה. [התשובה במלואה תפורסם אי"ה בגליון הבא].

ע"מ להרחיב את הידיעה בנושא יחודי זה, נבקש מאת הקוראים שליט"א לכתוב את חוות דעתם מהבחינה ההלכתית, ואי"ה הדברים יפורסמו בגליונות הבאים.

גב. מטרת המערכת הינה רק כדי לברר את ההלכות הנוגעות בענין זה, ללא כוונה לעשות מעשה בנידון, והכל ישק על פיהם של גדולי הדור שליט"א.

לשון חכמים

דברי בעל "מעין גנים" על סדר קדשים בהקדמתו:

[תמצית הדברים הובאו בדברי החפץ חיים זצוק"ל מספר פעמים]

"ולדעתי מה שאמרו חז"ל כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה ובתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכו' אין הכוונה כפשוטן בקריאת פרשת הקרבנות לבד כמו שמבינים המון העם, אלא הכוונה הוא שלומד הדינים הנאמרים בעולה ובחטאת ובשאר הקרבנות, והיינו בעצמו סדר קדשים.

ודברים הנאמרים בשו"ע אורח חיים שלאחר הפרשיות יאמר יה"ר כאילו הקרבתי וכו' היינו אותן שאינם יודעים ללמוד ולהבין, אבל למי שנתן לו הקב"ה לב ללמוד מצוה ללמוד סדר קדשים, כדי שאם יזכה ידע הדינים של כל קרבן וקרבן כאשר אנו מחכים בכל יום על ביאת משיחנו ובנין בית המקדש."

והוסיף עוד "אבל אם הוא לומד סדר קדשים ומייגע עצמו ללמוד בעיון היטב לא כמי שמתפלל, אזי ניכר היטב שכוונתו הוא לשמה וזוכה בודאי לשמה האמיתי דהיינו להקים שכינתו מעפרא, כי זה הוא עיקר לשמה כמו שמוזכר כמה פעמים בספר ראשית חכמה, כי מאחר שעוסק תמיד בסדר קדשים, זוכר מאשר היותנו בכבוד בזמן שבית המקדש קיים, כהנים עוסקים בעבודתן ולויים בדוכנן, וכעת בעוונותינו חסרנו מכל טוב, ובודאי הוא לומד להקים שכינתא מעפרא ולהוציאנו מגלות המר."

אמאי אין בנין בית המקדש דוחה יו"ט

הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בקונטרס 'טוב הארץ', לידידי הגאון רבי טוביה הלוי שולזינגר שליט"א אב"ד קרית אתא, חודש אייר תשס"ד (עמוד ל"ה אות מ"ב), כתב לתמוה על דברי התוס' בשבת (צ"ה ע"א ד"ה והרודה) שהקשו כיון דמגבן הוא תולדה דבונה וביו"ט מותר לגבן, א"כ יהיה מותר לבנות בנין ביו"ט דמתוך שהותר לצורך הותר שלא לצורך, ותירצו התוס' דהאיסור הוא מדרבנן, ע"כ. וצ"ע בהא דאמרין אין בנין בית המקדש דוחה יו"ט (שבועות טו:), והא הוי רק איסור דרבנן ואין שבות במקדש. עכ"ל.

ונראה בס"ד לתרץ שני תירוצים.

א. נראה לתרץ ע"פ מש"כ התוס' במסכת שבת (דף קכ"ג ע"ב בד"ה לא סידור קנים), וז"ל, אע"ג דאין שבות במקדש, כמה שבותים אשכחן במקדש שגזרו פעמים לצורך וכו'. עכ"ל. יעו"ש. ולפי זה אתי שפיר דיש לומר דבבניית בית המקדש ביו"ט גזרו רבנן אפילו דהוי רק משום שבות.

ב. נראה עוד לתרץ בס"ד דדוקא כשיש כבר בית המקדש אז אנו אומרים דאין שבות במקדש, אבל כשעדיין לא בנו את בית המקדש, לא שייך לומר אין שבות במקדש, ולכן איסור לבנות הבית המקדש ביום טוב. ודו"ק היטב.

אכילת מצה כשיבנה בית המקדש

הפלתי (סימן קב סוף סק"א) הביא את קושיית הראשונים על דברי הגמרא במנחות (ס"ח ע"ב) דלמאן דאמר חדש מדרבנן שרי לאכול חדש ביו"ט דניסן כיון דהוי ספיקא דרבנן, והקשו הא חדש הוי דבר שיש לו מתירין, דבסוף היום יהיה היתר לאיסורו, ובדשיל"מ אין סומכין על ספיקא דרבנן לקולא. וכתב שיש מהראשונים שתירצו (עי' במרדכי ריש ביצה סי' תר"מ בחידושי אנשי שם אות א' וב'), דחדש חוזר לאיסורו בשנה הבאה, ולא הוי בכלל דבר שיש לו מתירין.

ותמה ע"ז הפר"ח ביו"ט שם, דהרי אותה התבואה הניתרת בעומר, שוב לא תחזור לעולם לאיסור זה, ולא דמי לחמץ בפסח, דבפסח הבא יהיה חוזר אותו דבר לאיסורו.

וכתב הפלתי שם ויפה דיבר, עד שקשה להבין איך היה הדבר נעלם מעיניהם. ונראה דס"ל כדעת הירושלמי וכו' דמשעה שנכנסו ישראל לארץ ישראל, כל התבואה אפילו מימים קדמוניות, חל עליה איסור חדש. וא"כ למאן דאמר חדש בזמן הזה דרבנן, ובטלה מצות חדש, כשיבנה בית המקדש ויחזור איסור חדש, תהיה כל התבואה אסורה, ולא יועיל מה שעבר עליה יום הנף בגלות, כמו שהיה בזמן ביאה לארץ ישראל.

ויש להקשות, דא"כ איך יאכלו מצה בליל פסח, והרי הכל יהיה אסור מטעם חדש. [ורק אם יבנה בית המקדש בין ליל ט"ו בניסן ליום ט"ז, לא יהיה בזה איסור]. וצ"ע.

בית יערי הלבנון

תגובות לגליונות קודמים

בזה האחרונים, הטהרת הקדש בריש מנחות סובר שחייבים לייחד שם לקרבן עם הקדשתו וא"א להקדישו סתם, לעומתו המלחמות יהודה (סי' כ"ט אות ה' וסי' ל"ב ל"ג) דייק מכמה אחרונים שאפשר להקדיש קרבן בקדושת הגוף אע"פ שעדיין לא קרא לו שם, וכן סובר הג"ר אבא ברמן זצ"ל בשיעורי עיון התלמוד (שיעור ל"ו, ועמש"כ באבא ביתן שער א' פ"א אות י').

ובגוף הנידון אם הגזברים קידשו הקרבנות, לענ"ד דבר זה מבואר בזבחים (ו): שקרבנות ציבור נתקדשו לפני שחיתתם אלא שהיה אפשר לשנותם משום שלב ב"ד מתנה וסכין מושכתן למה שהן, ויש לבאר שאע"פ שא"א להקדיש חולין שאינו שלו, אבל קרבנות שנקנו מתרומת הלשכה ומעצמם הם נתקדשו בקדושת הגוף שפיר היו הגזברים יכולים לקדשם, שלא היו צריכים אלא לייחדם ולייעדם לקדושה מסוימת ולקבוע להם שם, וזה הגזברים היו יכולים לעשות משום שהם ממונים על כל צרכי הקדש והמקדש.

איסור פרועי ראש בגידול הפאות

הגאון רבי ישראל הכהן אייזנבלאט שליט"א

בגליון 17 הביאו בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל בענין גידול פאות אם יש בזה משום פרוע ראש. יש בנותן טעם להביא כי לפני שנים רבות כאשר שאלתי דבר זה לג"ר ישראל יעקב פישר זצוק"ל, אמר לי שלדעתו אין בגידול פאות משום פרוע ראש. והוכיח כן מהא דאיתא בזבחים כ"ו ע"א לענין הוא בפנים וציציתו בחוץ מהו [דמיירי לגבי הכהן העובד], ופירש רש"י ציציתו - ציצית ראשו דהיינו שערו. וקשה דאם שער ראשו בחוץ, ע"כ ששערו מגודל ביותר, וא"כ תיפוק ליה דעבודתו פסולה משום פרועי ראש. וע"כ דמיירי בשערות פאות הראש, ומוכח מזה שאין בפאות הראש משום איסור פרוע ראש.

[הוספת המערכת - וכאן אין ליישב כמו שיישבו החק נתן ומקד"ד על הגמ' בדף יט. דנפ"מ אם מחלל עבודה, דזה אינו אלא במחוסר בגדים כי התם, אבל בדין "בבואם אל אהל מועד" הנזכר בסוגיא זו, לא מציינו שיחלל עבודה].

ויש להוסיף שאפשר שזהו הישוב להא דכתיב ביחזקאל (ח, ג) "ויקחני בציצית ראשי", והרי יחזקאל כהן היה, ואין גידול ראשו פרוע. ואעפ"י שלא היה אז בית המקדש בנוי, הרי לכמה דעות יש בזה איסור אף שלא בזמן הבית, וע"כ מיירי בשערות פאות הראש, שבהם לא נאמר איסור זה, וכנ"ל.

מצות אכילת קדשים בלילה

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטינברג שליט"א

בגליון מס' 18 כתב הרה"ג ר' זאב אלטמן שליט"א להוכיח מפסחים נ"ט א' דיש מצות אכילת קדשים גם באכילה לילה. והכותב הרה"ג ר' בנימין גרוסברד שליט"א, השיב דהגמ' בפסחים מיירי באכילת הבעלים - דמצותה גם בלילה, ומש"כ דאין מצוה באכילת קדשים בלילה - היינו באכילת כהנים המכפרת.

תשובת הכותב לא מובנת, דהא לרש"י בפסחים שם הרי קרא

אם צריך להקדיש קרבן ציבור בפה

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטינברג שליט"א

בגליון מס' 18 שאלה ז' בקרבן שנקנה מתרומת הלשכה אי צריך להקדישו בפה, הביאו בשם תנחומא ישן פ' בראשית דיאמר אדם קרבן להשם - חטאת להשם. והרי במקדיש חטאת יחיד צריך לומר חטאתי או לחטאתי, וע"כ דמיירי בחטאת צבור ומקדישה בפה.

יש לדחות שאמנם מיירי בקרבן צבור, אך לא שנקנה מכספי תרומת הלשכה, אלא שהתנדב יחיד להביא קרבן צבור, ומהני ע"י מסירה לציבור כמו שכ' הרמב"ם בהל' כלי המקדש פ"ח ה"ז ושפיר אומר "חטאת להשם".

הגאון רבי משולם משולמי שליט"א

בגליון מס' 18 מדור 'שער הקרבן' שאלה ז', הובאו דברי המקדש דוד דבהמה שנקנית לק"צ אין בה קדושת הגוף אלא רק קדושת דמים וצריך להקדישה בפה.

ובעת הלימוד דבני החבורה בכלל 'עבודת הקרבנות' תמהנו על דבריו, דאיתא ביומא סב: דאם שחט שעירי יוהכ"פ בחוץ קודם ההגלה חייב משום שחוטי חוץ, ומבואר שיש בהם קדושת הגוף כבר משעת קנייתם, וכך כתב המאירי שם [ד"ה מעתה שני שעירי] וז"ל "שהרי משעת לקיחתם הם קדושים אחר שמתרומת הלשכה נקחו", דהיינו שמחמת עצם קנייתם מתרומת הלשכה חלה בהם קדושת הגוף, וביאר שם דזה משום שראויים לשעיר החיצון. וכך איתא בחזו"א [תמורה סי' ל"א סק"ה] וז"ל "מ"מ קודם הגרלה חייל קדוה"ג על שני השעירין וחייב עליהן בחוץ".

והנה במנחת חינוך [מצוה רפ"ד] כתב דאם הגריל על שעירים בעלי מומים, הו"ל מקדיש בעל מום וחייב. והיה נראה לכאורה דסבר דעד השתא אין על השעירים קדושת הגוף אלא רק קדושת דמים, וע"י ההגלה חלה בהם קדושת הגוף ולכן הו"ל כמקדיש בעל מום.

אכן כדי ליישב דבריו שלא יקשה עליו מהגמ' הנ"ל שאף קודם הגרלה איכא חיוב שחוטי חוץ, וכן מדברי המאירי הנ"ל, אמרנו לבאר עפ"י דברי החזו"א [שם] דפליג על המנח"ח וכתב דכיון שהם כבר קדושים בקדושת הגוף קודם הגרלה אי"ז מקדיש בעל מום, וגם את"ל דמה שקובע שם חטאת בשעיר ע"י הגרלה הו"ל מקדיש בע"מ, מ"מ אין לחייב על כך, עיי"ש בטעמו. וא"כ זהו ביאור סברת המנח"ח, דבאמת גם קודם הגרלה איכא בהו קדושת הגוף שהרי נקחו מתרומת הלשכה כדברי המאירי שם, אלא דס"ל דמה שחלו ע"י ההגלה דינים מסויימים בשעיר הפנימי ושעיר המשתלח ג"כ הו"ל כהקדש, אבל ודאי דלכו"ע איכא קדוה"ג בק"צ במה שנקנה מתרומת הלשכה, ודברי המקד"ד צ"ע.

הרה"ג רבי אברהם גודמן שליט"א

לענין הקדשת קרבנות ציבור לפני ההקרבה, הבאתם (בגליון מספר 18 שאלה ז') מהקה"י בחגיגה (סי' א' סוף אות א') שצידד לומר שאין צריך להקדיש, והנה מציינו למדים לפי דבריו שאפשר להקדיש קרבן סתם בלי לייחד לו שם, אך מצאנו שנחלקו

והנה אם סידר שני גזירי עצים בשעה שהמזבח פגום ונתקן המזבח, נראה שלדעת התוס' בזבחים ס"א א' שאפשר להקטיר אימורים על מזבח פגום, אין צורך לסדר גזירים מחדש. אכן לדעת התוס' שברשב"א מנחות ה' ב' שאי אפשר להקטיר על מזבח פגום אימורים אלא רק מנחות, וכן לדעת הרשב"א שם שמזבח פגום פסול לכל הקטרה, יש להסתפק האם מאחר שהגזירים נצרכים לאיברי התמיד שהם פסולים להקטרה על מזבח פגום, גם סידור הגזירים על מזבח פגום אינו נחשב וצריך לסדרם מחדש לכשנתקן, או דלמא אין צורך שמעשה הסידור של הגזירים יעשה על מזבח כשר, אלא כל סידור גזירים ונמצא לבסוף שהם על מזבח כשר שפיר דמי ואין בהם חסרון מצד 'תעשה ולא מן העשוי' כלומר 'וערך' ולא מן הערוך.

ואם נאמר שצריך לסדר מחדש, לכאורה הוא הדין באופן שסידר הגזירים על מזבח כשר ופגם המזבח ונתקן, שצריך לסדר הגזירים מחדש. ואמנם לדעת הרשב"א שם שמזבח פגום אינו עושה דיחוי לקרבנות הממתינים להקרבה בשעה שהמזבח פגום אלא לאחר שנתקן המזבח מקריבים אותם, יש להסתפק אם גם אינו עושה דיחוי לגזירים המסודרים עליו ואין צריך לסדרם מחדש, או שמכל מקום צריך לסדרם מחדש כיון שבזמן שהמזבח היה פגום לא נחשבו הגזירים מסודרים על המזבח, ולכשנתקן הוו להו מן הערוך מאליו ולא כדכתיב 'וערך'.

הרה"ג רבי טוביה בן דוד שליט"א

בגליון 18 בענין מערכה לקטורת במזבח שנעקר, נקט הרב הכותב שליט"א כדבר פשוט ע"פ דברי התוספות שכתבו דמזבח שנעקר מקטירין קומץ במקומו, דהוא הדין נמי אימורים. ובאמת הדברים מפורשים בתוספות בזבחים (סא). שכתבו כן דמזבח שנעקר מקטירין קטורת והוא הדין אימורים.

אכן שיטת רש"י והרשב"א במנחות (ה): דמזבח החיצון שנעקר אין מקטירין במקומו אף לא קומץ, ובפשטות ביאור הדברים משום שהקומץ הוא כמו דם, וכיון שמודה רב בדמים דא"א לזרוק במקום מזבח החיצון שנעקר כמבואר בזבחים (נט), ה"ה שאין להקטיר קומץ במקום מזבח החיצון. ולכאורה אכתי יש לדון במערכה לקטורת ואש המנורה, שדן בזה הכותב הנכבד שליט"א.

והנה יש להקשות דהנה בזבחים (יד). מבואר להדיא דאליבא דרבי יהודה דשרי להקטיר אימורים על הרצפה, הוא הדין דשרי להקטיר בזיכי לבונה על רצפת העזרה, והרי בזיכין דינם כקומץ, וחזינן שאעפ"י שמודה רבי יהודה בדמים מ"מ שרי להקטיר בזיכים על הרצפה, וא"כ מטעם זה יהיה שרי להקטיר קומץ על מקום מזבח שנעקר.

אמנם נראה שאין ביאור דברי הרשב"א דקומץ הוא כמו דם, אלא ביאור דבריו דהא דאמרו מודה רב בדמים היינו שהוא מודה במזבח החיצון שאין בזה דין של מזבח שנעקר, וזה בין לאיברים בין לקומץ ובין לדם. ולפי"ז נמצא דבאמת יש חילוק בין הא דאמרו מודה רבי יהודה בדמים שהכוונה שהוא מודה בזריקת דמים, לבין מה שאמרו מודה רב בדמים שהכוונה שמודה במזבח החיצון - שהוא מזבח של דמים - שלא נאמר בו כלל דין מזבח שנעקר.

ולפי"ז עולה דלהנך שיטות אליבא דמסקנא אין כלל דין מזבח החיצון שנעקר, וזהו ביאור דברי הגמרא דמודה רב בדמים היינו

ואכלו אותם אשר כופר בהם שבו נאמר מצות אכילת קדשים, מיירי בין באכילת בעלים ובין באכילת כהנים, ואין אפשר לחלק בין זל"ז.

עוד כ' להוכיח דמצוה באכילת קדשים בלילה, מפסחים צ"ב א' "קא סבר אנינות לילה דרבנן גבי פסח לא העמידו דבריהן במקום כרת, גבי קדשים העמידו דבריהם במקום עשה".

והכותב הנ"ל כתב לדחות דשם מיירי באכילת בעלים, והוכיח כן מהא שהעירו התוס' דהול"ל דגבי פסח התירו באנינות לילה משום דהוי מצוה עוברת, ודחו התוס' דגם בקדשים איכא מצוה עוברת כגון תודה הנאכלת ליום ולילה. ולא כ' התוס' חטאת ואשם - הואיל ובאכילת כהנים אין מצוה באכילת לילה, רק בתודה דאכילתה לבעלים היא גם בלילה.

הנה הא דלא כתבו התוס' דקדשים דמצוה עוברת כגון חטאת ואשם, העיר בזה בס' משיב נפש, ובס' משנת חיים פסחים סי' ל"ח אות ג' כתב ליישב דבאכילת כהנים לא היו צריכין להתיר לכהן אונן לאכול, שהרי יכול להאכל ע"י כהנים אחרים שאינם אוננים. ורק באכילת בעלים המצוה שהוא עצמו יאכל כדמוכח ברש"י פסחים נ"ט א' [ובס' טעמא דקרא פ' צו כת' דהתוס' מיירי באכילת כהנים, עיי"ש]

והכותב הנז' כ' דאם נימא דמיירי באכילת בעלים "יתפרש טפי אמאי העמידו דבריהם במקום עשה זה, כיון שאין זה עשה גמור כמו אכילת פסח שהוא עשה גמור על הבעלים"

מש"כ דבקדשים אין אכילת בעלים עשה גמור כבפסח, לא דק דפסחים נ"ט א' מבואר ברש"י דהעשה הוא לבעלים הוא עשה גמור דמשו"ה דוחין עשה דהשלמה.

ואין כת' דהטעם שהעמידו דבריהם הואיל ואין העשה גמור, הרי בגמ' מבואר דרק בפסח לא העמידו דבריהם במקום עשה שיש בה כרת, משא"כ בשאר קדשים. הרי מפורש דגם בשאר קדשים יש עשה - והעמידו דבריהם הואיל והוא עשה שאין בו כרת.

נטילת אש וסידור גזירין במזבח פגום

הרה"ג רבי ישראל יעקבי שליט"א

לגבי הנדון בתורת הקרבנות גליון 18, בענין נטילת אש לקטורת ההיכל ולמנורה ולקטורת קודש הקדשים ממערכה שעל מזבח פגום, אי סגי שתהא המערכה במקום המזבח [שנעקר] או על גבי מזבח שנפגם.

נראה שלדעת התוס' זבחים ס"א א' שאפשר להקטיר אימורים על מזבח פגום [ואם נעקר אפשר להקטיר על מקומו], פשיטא שאפשר ליקח האש ממערכה שעליו [ואם נעקר אפשר ליקח האש ממערכה שעל מקומו]. וכן לדעת התוס' בזבחים נ"ט ב' שכתבו שאפשר להקטיר מנחות על מזבח פגום, נראה שאפשר ליקח האש ממערכה שעליו. אבל לדעת הרשב"א מנחות ה' ב' שמזבח פגום פסול לכל הקטרה, לכאורה אינו נחשב מזבח כלל והאש שעליו פסולה ליקח ממנה לקטורות ולמנורה. ואם הרצפה מקודשת למזבח [והמזבח שלם, עי' תוס' זבחים נ"ט ב'], אפשר ליקח האש ממערכה שעל הרצפה [כדברי רבי יהודה זבחים נ"ט א']. ומדברי רבי יוסי שם, אין הכרח שחולק בעיקר הדין, ובסתם לא מפשינן פלוגתא].

שמודה במזבח של דמים שאין בו דין מזבח שנעקר, ולדבריהם גם לא יועיל לעשות שם מערכה לקטורת ואש המנורה.

אי צריך מעשה בשפיכת הדם

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטינברג שליט"א

בגליון 18 כ' הרה"ג ר' טוביה בן דוד שליט"א דבקרבת שדינו בשפיכה, לא בעינן שיהי' לגמרי מעשה הכהן, וסגי במה שנטה את הכלי והסיר את המונע והדם מגיע מאליו למזבח.

יש להעיר מזבחים ס' א' ודילמא משום דקסבר שפיכה מכח האדם בעינן.

אכילת הכה"ג מבשר השעיר במוצאי יוה"כ

הרה"ג רבי מנחם לרנר שליט"א

איתי בגליון האחרון שהתווכחו הגאונים הרבנים שליט"א אודות התמיהה שעורר הגר"ב גרוסברד אם הכה"ג אכל במוצאי יוה"כ את הקרבנות שהקריב ביוה"כ"פ, והוכיח מדברי הרמב"ם שאין מצות אכילת קדשים בהם כיון שאינם נאכלים ביום ומה שנאכלים בלילה זהו רק כדי שלא יבוא לידי נותר.

שאלה זו עוררה התענינות רבה בבי מדרשא ורבים נו"ב ז"ה, והזמן גרמא בעת התחלת לימוד מסכת יומא בסדר הדף היומי ע"י רבבות אלפי ישראל.

ואמנם אין דרכי להכניס ראשי בין ההרים הרמים, אך לי הצעיר נראה שיש להביא ראיה ליסוד הנ"ל שאין מצות אכילת קדשים בקרבנות יוה"כ"פ, מהגמרא בריש יומא דף ז. אר"נ מודינא היכא דאיכא שיריים לאכילה, דבכה"ג מהדרין להקריב בטהרה, והקשו האחרונים (הרש"ש ושפ"א, ועוד ציינו לשעה"מ הלכות ביאמ"ק פרק ד' ושו"ת כוכב מיעקב סי' ק"ז) הרי גם בקרבנות יוה"כ"פ יש אכילה בשעיר החטאת הנעשה בחוץ, וא"כ חוזרת השאלה עד שאתה מפרישו מטומאת ביתו הפרישהו מטומאת מת. ובאחרונים נדחקו בזה קצת דלצורך אכילת השעיר בלבד אין מפרישין שאינו אלא חשש שיטמא, עיין בדבריהם, אכן בפשוטו לכאורה יש מכאן ראיה שבאמת אין אכילה בקרבנות של יוה"כ"פ, כיון שאעפ"י שאוכלים בלילה זהו רק כדי שלא יבוא לידי נותר ולכן לא מהדרין אטתרה ולא חיישינן להפריש את הכה"ג משום טומאת מת.

ויה"ר שנזכה ששאלה זו תהיה למעשה בב"א

אי מהני חזרה מפיגול תוכ"ד

הרה"ג רבי שמואל רוזנר שליט"א

בגליון חודש טבת ב'שער הקרבן' שאלה ב' דנו האם אפשר לחזור מפיגול בתוכ"ד, והביאו דברי החזון נחום בזה. ויש להוסיף מש"כ בספר עולת שמואל שלכאור' תלוי במח' האחרונים

אם אפשר לפגל תוכ"ד לעבודה, ועוד שבפסקי הלכות יד דוד (ח"א עמ' קא-ב, ח"ב עמ' קצה-ד) נקט להדיא שא"א לחזור בו תוכ"ד מפיגול כשם שא"א לחזור מהקדש תוכ"ד, והיינו כדעת הרמב"ם שא"א לחזור מהקדש תוכ"ד, ועי' (ח"א שם) מה שהביא ראיה לזה, וכתב דהוא הדין במחשבת שלא לשמה ואפי' בכתבת גט וכדו' אם כתב שלא לשמה ותוכ"ד חישב לשמה לא מהני.

ובעיקר דברי החזון נחום שא"א לחזור מהפיגול לשי' הרמב"ם שא"א לחזור ממעשה קנין, והכי נמי כל פיגול הוא נקבע במעשה העבודה, יש לעורר שלכאור' תלוי במח' הראשונים האם כהנים שפיגלו נחשב להיזק במעשה או במחשבה, עי' רשב"א בגיטין נגא, והראשונים בנדרים לו, ובש"ך חו"מ סי' כה סק"ה אות ו, ואכמ"ל.

נקטעה ידו של מזה בשפיכה

במדור 'גפן של זהב' נו"נ ידידינו הרה"ג טוביה בן דוד שליט"א ראש כולל אור דוד – קדשים ומח"ס זבח טוב עמ"ס זבחים, בחילוק בין שפיכה לזריקה ובדין נקטעה ידו של שופך קודם שהגיע למזבח.

הנה בראשונים נראה שהחילוק הוא בצורת המעשה [כצד ב' שכתב], שבזריקה הדם ניתז מכחו למזבח ובשפיכה אינו אלא מטה את הכלי על צידו והדם מחמת כובדו נשפך.

אך מש"כ לדון שלא יהא בשפיכה דין נקטעה ידו כיון שלא בא מכחו אלא ע"י הסרת המונע, יש לדון טובא, חדא שנראה שגם שפיכה אין זה כבידקא דמיא שרק מסיר המונע אלא כדוחף אדם מראש הגג והאדם נופל מכחו שלא נחשב לבידקא דמיא אלא לעושה בידים, והכי נמי בשפיכה, ואדרבה יש להסתפק אם מועילה שפיכה באופן של בידקא דמיא כגון שהכלי יהא מכוסה במכסה והכהן יפתח את המכסה בידו הימנית וממילא ישפך הדם.

ומלבד זאת גם אם נחשב כבידקא דמיא הא סו"ס מתייחסת השפיכה אליו, וא"כ מנא לן לחלק שלא יהא בזה האי דינא דנקטעה ידו של מזה.

ובעיקר הנידון למעשה הנה כל שפיכה היא באויר מזבח ואף אויר יסוד כיסוד כמש"כ האחרונים [עול"ש (פזב, בתוד"ה עולת), ליקו"ה (כאן) וחזו"א (יבא), והגם שבגבורת ארי (יומא מהב) כתב שאויר יסוד אינו כיסוד, דבריו צע"ר מהוכחת האחרונים מהתוס' ומהגמ' זבחים פתא], והרי אמרו בגמ' טו,א שנקטעה ידו עד שלא הגיע הדם לאויר מזבח, וכמש"כ בכתבי הגרי"ז זבחים פזב, שלענין זה ודאי סגי באויר, וא"כ למעשה אין כ"כ מקום לספק זה.

הכו"ח לכבודה של תורה ועמליה בטהרה

חיוב הקרבנות קרבן לפני הרגל הראשון

הרה"ג רבי אליעזר הכהן רבינוביץ שליט"א

בגליון 18 ב'שער הקרבן' שאלה ג' הביאו את דברי התורי"ד במו"ק י"ד ע"ב שכתב 'אינו טוב שישהה אדם קרבנותיו שנתחייב בהם'. וכתבו שיש להסתפק לשיטת התורי"ד, אם זהו

בין התוס' רי"ד במו"ק להשמ"ק בתמורה, אך אחרי העיון נראה דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, שהשמ"ק בתמורה מיייר דוקא בשלמים ותודה כדי שיאכלו בשר הרבה בימות השנה וישמח ברגל.

ואילו הרי"ד מיייר בקרבנות הנזיר והמצורע וחובות אחרות כיוצא בהם, שהחטאות והאשמות חייבים להביא מיד כדתנן בערכין (כא). חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותם, ואיתא בכריתות (כה). אשם תלוי היינו טעמא דמייתי מקמי דמתיידע ליה להגן עליו דהתורה חסה על גופן של ישראל, ועד"ז כתב רש"י בזבחים (ו. בד"ה כיפרו), שהגמרא דנה אם קרבן שלא לשמו כיפר, ופרש"י שאע"פ שממילא הוא חייב עוד אחר לחובתו מ"מ נפק"מ שלא ידאג מן הייסורין בינתיים, ולענין קרבנות מחוסרי כפרה גם כן סברא היא דאין ראוי לבעלים לעכב כפרתם וטהרתם וכמבואר בערכין שם בגמרא שאין ממשכנים אותם, ועד כדי כך שהשיטה לתלמיד רבינו יחיאל מפאריס (מו"ק יז: הו"ד בשיטות קמאי) כתב דאין צריכין לקנוס הנזיר ומצורע ולאוסרם מלגלח ברגל, שהם לא ישהו ברצון טהרתם וקרבנותם אלא ימהרו לטהר עצמם ולהביא קרבנותיהם בכל כוחם שלא יאריכו עליהם בכוונה ימי טומאתם.

קדושת עזרת נשים

הרה"ג רבי אברהם לייב קוצ'קוב שליט"א

לכבוד מערכת "תורת הקרבנות"

בגליון 17 כתב הרב י. א. אוירבאך שליט"א בתגובה על דברי הרב פרסר, בביאור דברי הגר"ח שרק העזרה נקראת לפני ה' ולא העזר"נ שלא נתקדשה'. אכן במחכ"ת זוהי דעת ריב"ן בתוספות יבמות ז: ודחוהו שם התוספות, וכן משמעות הסוגיא דזבחים דף לג. דאע"ג דבסמיכה בעינן לפני ה' לדעת תוס' לב: מ"מ מצורע סומך בעזר"נ (ושער ניקנור הוא כעזר"נ) עיי"ש, הרי לן דעזר"נ חשוב לפני ה'. וכן יש להוכיח מהא דהכהנים השומרים בפתח העזרה היו עומדים ולא ישבו לכה"פ בחלל הפתח דשער ניקנור שלא נתקדש אלא כעזר"נ בלבד, ועוד הוכחות רבות. ***

מזו 'פתח' אהל מועד

בנוגע לקושית הרב י. א. אוירבאך שליט"א בגליון 17 על קושית התוס' דף לב. מההיא דדף נה: לענ"ד לק"מ דזה ברור שבמצורע המכניס ידיו לבהונות, הכוונה 'פתח' דווקא לחלל הפתח, וכמ"ש"נ בכמה דוכתי שלא קדשו את שער ניקנור מפני המצורעים, הרי לן שחייב לעמוד בתוך פתח חלל השער, לעומת זאת גבי שחיטת קק"ל מפורש שם בגמרא דסגי לשוחטו 'לפני אוהל מועד' רק דילפינן מקרא ד'פתח' דבעינן שגם יהיה פתוח לעזרה ולכן עשו כשפשינן, אבל מקום השחיטה הוא בכל העזרה מקרא ד'לפני אוהל מועד', ולא מחמת שנאמר 'פתח', כנלע"ד.

תודה רבה על הגליון הנפלא המקרב קץ הגאולה

מחמת העשה דרגל ראשון שכוונת התורה להצריך להביא עד הרגל הראשון, או שהוא ממצוות טיפול והבאה וכו'.

לענ"ד טעמו של התורי"ד במו"ק י"ד ע"ב הוא מכח החשש של שמא ימות, וכמבואר בשו"ת הריב"ש (סימן קצ"ח, של"ה, תמ"ד) דלכן כל הנודר או נשבע לעשות איזה דבר אפילו בדבר הרשות מחוייב לקיימו לאלתר, והובא בדרכ"מ יו"ד סימן רל"ב, וא"כ ה"נ בנודר להביא קרבן אף שהעשה של 'והבאתם שמה' הוא רק ברגל ראשון, סו"ס מכח החשש של כל יחל מחוייב להביאו תיכף.

אכן בשו"ת מהרי"ט (ח"א סימן קל"א) חולק על הריב"ש, ובתו"ד הביא ראיה זו מהבאת קרבן, וז"ל: תדע שאם אתה אומר שכל מי שנדר או נשבע לעשות דבר פלוני והיה ספק בידו לקיים ואחר כך נאנס או מת ולא קיים יהא עובר משום כל יחל, אם כן היה לנו לכופו לקיים מיד להרחיק אדם מן העבירה, ומאי טעמא אמרינן בפרק קמא דר"ה גבי קרבנות דלא מחייב אלא אחר שלש רגלים דקאי בכל תאחר, נכוף אותו מיד שמא תטרף לו שעה ולא יקיים וכו', (עכ"ל).

ומעתה מצינו יישוב לשיטת הריב"ש מטענת המהרי"ט דאולי ס"ל כהתורי"ד כי אכן יש בזה חיוב, ומה שנזכר בש"ס רק רגל ראשון היינו מה"ת, משא"כ החשש של שמא ימות שהוא מדרבנן.

אכן גם בלא"ה יש ליישב שיטת הריב"ש, דשאני בקרבן דמעיקרא הנדר הוא על דעת להביאו ברגל ראשון, וממילא אם ימות הרי זה אנוס ולא עבר כלום, ודו"ק.

וראה בערוך לנו על מסכת סוכה (כ"ג ע"ב) שגם הוא עמד בחקירה זו, וז"ל: נ"ל לחקור דכיון דלזמן מרובה כ"ע חיישי שמא ימות, א"כ מי שנדר ונדר להקריב קרבן אף שמדאורייתא אינו עובר בכל תאחר עד לאחר ג' רגלים ובעשה משעבר רגל אחד, מ"מ יהי חייב מדרבנן להביא ולהקריב מיד מחשש שמא ימות. ובגמרא לא משמע כן דבסוכה (נה ב) אמרינן שמשמר שזמנו קבוע ברגל מקריב נדרים ונדבות, ופי' רש"י שנדרו ונדבו כל השנה ומקריבין אותן עכשיו ע"ש, משמע שהיו משהין אותן לכתחלה עד הרגל. וכן מוכח בר"ה (ו א) שמקשה אהא דרבא דקאמר דברגל א' עובר בעשה ממה דקאמר ר' פפייס ואלחנו ולדה שלמים בחג דהיאך משהי לי ועבר בעשה ומתוך שהי' חולה בעצרת ע"ש, אלמא שלא הי' מביאין נדרים ונדבות מרגל לחבירו ולמה לא חששו גם בזה שמא ימות. ודוחק לומר שמשום חשש טרחא לעלות לירושלם לא גזרו כן שהרי אפילו ביושבי ירושלם לא מצאנו בשום מקום שהצריכו חכמים לכך להקריב נדרים ונדבות מיד, (עכ"ל), ובהמשך דבריו שם תירץ עפ"י יסודו שם כי כיון שהחשש הוא לזמן מוגבל עד הרגל ממילא היו חשש לזמן מועט, עיי"ש.

הרה"ג רבי אברהם גודמן שליט"א

לכבוד הניגשים אל עבודת עריכת תורת הקרבנות הנכבד, יישר כחכם!

על דבר השאלה (בגליון מספר 18 שאלה ג') האם מותר להשהות הבאת קרבן עד הרגל הראשון לכתחילה, הבאתם על זה מחלוקת

ישובים לשאלות שנשלחו למערכת

הדברים נכתבו לעורר את העיון בלבד

פ"ד. אבל בתוס' אין רמז לזה.

הרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א

מה שכתבו לדון בגליון מס' 16 אי לכפרת הבעלים סגי שיאכלו הכהנים כזית מהקרבן או שצריך לאכול כל הקרבן, ובגליון 18 הובאו כמה תגובות שהכפרה תלויה באכילת כל הבשר.

הנה השאגת אריה בסי' צ"ו חקר במצוות אכילת ק"פ אם המ"ע הוא לאכול כל הבשר, או דהמצוה הוא רק על הכזית הראשון דהקרבן פסח ועל השאר אין מצוה לאכול מטעם קיום העשה רק מטעם שלא יבוא לידי איסור נותר. וכן במנח"ח מצוה קל"ד הביא חקירה זו לענין מצות אכילת שירי מנחות, ודעתו שאין מ"ע רק באכילת כזית הראשון, ובאפיקי ים ח"א סימן מ"ה כתב להוכיח מגמ' בתמורה כ"ג ע"א כדעת המנח"ח ע"ש.

ולכא' מבואר לדעה זו דעיקר המצוה הוא רק בכזית הראשון, וא"כ אף כפרת הבעלים שע"י אכילת הכהן הוא ג"כ בהך כזית, (והשאר אין בו קום עשה וכו"ל).

הרה"ג רבי אברהם לייב קוצ'קוב שליט"א

גליון 17 נשלחה שאלה אי גם הפסק בדיבור נאסר לאחר הסמיכה משום תיכף לסמיכה שחיטה.

עיינ ברכת יהונתן (אייבשיץ) או"ח סי' קס"ו שיישב קושית חכ"צ סי' קכ"ח ומג"א קס"ו שם בשו"ע, מהא דמשמע בזבחים לג. שגם מרחק פסיעה א' לא הוי תיכף ואין כתב המחבר כ"ב אמה, וכתב רבינו יהונתן בת' הב' "דלק"מ וכו' דבחדר אחר אפילו פחות מכ"ב אמה הוי הפסק". והנה בפסחים ק: כתב רש"י שהטעם שבשינוי מקום מבית לבית (וה"ה מחדר לחדר לרב הונא שם קא:): צריך לברך, הוא משום היסח הדעת, וא"כ כיון דמבואר ברבינו יהונתן הנ"ל דהיסח הדעת מקלקל את ה'תכף' ודיבור הוא היסח הדעת, הרי פשיטא דדיבור מקלקל התכף, ולדעת הרמב"ם צריך לסמוך שוב ואם לא הקרבן פסול כנלענ"ד.

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

גליון מס' 14 שאלה י' נשאל אם כהן שאינו מחלל עבודה פוסל במחשבתו את הקרבן.

במנחות ה' ב' אמרו שאין מחשבה מועלת אלא במי שראוי לעבודה. ובשיטמ"ק אות ז' [בהשמטות] כ' לאפוקי בע"מ שאין מחשבתו פוסלת, וא"ת מה בכך שאין המחשבה פוסלת, מ"מ מיפסל הקרבן משום שבע"מ הקריבו, שהרי בע"מ מחלל עבודה ע"ש.

ואם איתא דכהן שאינו מחלל עבודה אין פוסל במחשבתו את הקרבן, הו"ל להשיטמ"ק לומר דמיירי בפסול שאינו מחלל עבודה שאין מחשבתו מחשבה לפסול הקרבן, והוי קרבן כשר. ומוכח דמי שאינו מחלל עבודה אף שהוא פסול לעבודה מחשבתו פוסלת.

גליון מס' 16 שאלה א' נשאל אם כהנים אוכלין ובעלים מתכפרין היינו דוקא באכילת כל הקרבן.

ובגליון מס' 18 הביא הרה"ג ר' שמואל רוזנר שליט"א, את דברי תוס' ביבמות מ' א' ד"ה רצה בת' הב', שיש מצוה על הכהן המקריב שיאכל בעצמו כזית מהקרבן ולא את כולו, וכתב לפ"ז דכיון שיש חילוק בין אכילת כזית לשאר, י"ל דהא דהכהנים מתכפרין הוא באכילת כזית בלבד.

ולכאורה לא מובן מה ענין אכילת הכהן המקריב שהיא בכזית, להא דסגי בכזית לגבי כפרת הבעלים באכילת הכהנים, דהא גם אם כהן המקריב יוצא י"ח באכילת כזית, מ"מ כל שאר הקרבן - מצוה שיאכל ועדיין י"ל דכפרת הבעלים תלויה באכילת כולו.

ושם כ' בשם התוס' בת' הא' "שהמצוה שיאכל לבית האב ולא יתנו לכהנים אחרים לאכול" ולא נמצאו דברים אלו בתוס', והתוס' כ' רק "והא דדרשינן וכו' לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו, היינו של אותו משמר או של אותו בית אב" והיינו דעליהם מוטלת חובת אכילת הקרבן, אבל לא כתבו התוס' שדוקא הם יאכלו ולא יתנו לאחרים לאכול. ואמנם במנ"ח מצוה ק"ב אות א' כתב כן ע"פ החינוך שם דעל אנשי בית אב מוטלת המצוה שרק הם יאכלו. אבל בשולי המנחה שם כ' בשם דברות משה שעליהם מוטל לדאוג שהקרבן יאכל, ואם נתנו לאחרים לא ביטלו המצוה. ועיין משנת חיים שמות סי'

ספרים חדשים בהלכות הקודש והמקדש

קונטרס הלכתא למשיחא ח"ב. דיני חודש אדר לעתיד לבא. כולל עניני ד' פרשיות, מחצית השקל, תענית אסתר במקדש ובגבולין, פורים בחול ובשבת, דיני בני הכפרים, משלוח מנות, ביקור טלאים לצורך ר"ח ניסן, ועוד ועוד.

ניתן להשיג אצל המחבר הרה"ג רבי שמשון דינר שליט"א בטל' 03-5798764 או בדוא"ל: pnina5066@gmail.com

לעדכון ספרים חדשים בהלכות הקודש והמקדש נא ליצור קשר בטל' 050-4134645 או לשלוח עותק למערכת בדוא"ל: korbanot@neto.net.il

כללי הדינים

מתוך ספר "תורת הקרבנות" כרך א' - על הלכות הבאת הקרבן - העומד לראות אור בס"ד בקרוב
כללי הדינים נכתבו כתמצית לכל פרקי הספר על מנת להקנות ידיעה כללית בנושאים שהורחבו בספר

ומדברי קבלה אין מקריבים לקרבן דבר שאינו מותר לישראל.

פרק ה / קרבן מובחר וכחוש

- מצוה מן המובחר להביא לקרבן את הבהמה המובחרת ביותר שבעדרו. ונכלל בזה שתהא הבהמה שמנה, גדולה ונאה.
- המחוייב להביא בהמה לקרבן ממין מסויים [ממין הבקר או ממין הכבשים או העזים], צריך להביא מהגדול שבאותו מין.
- יש שכתבו שאם נצרך להביא שני קרבנות כגון עולה ושלמים, יביא את הבהמה המובחרת לקרבן החשוב יותר.
- אין מביאים בהמה כחושה או כעורה לקרבן, אם אפשר להביא בהמה אחרת.

הלכות קניית הקרבן

פרק ו / הבאת קרבן מן החולין

- כל קרבן חובה אינו בא אלא מן החולין, לפיכך אי אפשר להביאו ממעשר שני וכרם רבעי, [מלבד שלמי חגיגה שהתירה התורה לצרף מעות מעשר שני למעות חולין ולקנות בכלם קרבן].
- וכן אין אדם יכול להביא קרבן או מעות שהוקדשו לחובה או לנדבה - לקרבן אחר שנתחייב בו, אפילו שניהם עולה או שלמים וכיו"ב.
- הנודר שלמים או תודה ופירש שיביאם ממעשר שני, יכול להביאם מן המעשר. וכן אם פירש שיביא את התודה ואת לחמה מן המעשר, יכול להביא אף את הלחם מן המעשר.
- אין מביאין קרבנות משביעית ומדמי שביעית.

פרק ז / הבאת קרבנות בשותפות

- קרבנות עולה שלמים ותודה הבאים בנדר ובנדבה, באים בשותפות. [אבל אם לא פירשו בנדר שיוכלו להביא בשותפות, אינם יכולים לצאת בזה ידי חובת נדרם].
- קרבנות חטאת אשם ומנחה, אינם באים בשותפות.

פרק ח / מחיר הקרבן

- איל הבא לקרבן אשם, צריך שיהיה שווה לכל הפחות שתי סלעים.
- מדברי חכמים צריך שיהיה שווי קרבן עולת ראייה מעה כסף, ושווי קרבן שלמי חגיגה שתי מעות כסף.
- בשאר הקרבנות - יש שכתבו שמן התורה אין שיעורם קצוב, אולם מדברי חכמים המביא שור צריך שיהיה שווי מנה, עגל צריך שיהיה שווה חמש סלעים, איל שתי סלעים וכבש סלע. וזהו שיעור עין יפה שנתנו חכמים למצוה מן המובחר. ושיעור עין רעה שיהיה הכבש בשווי מעה כסף לכל הפחות, והמביא בפחות מזה נקרא עבריין שעבר על דברי חכמים.
- המביא תור או בן יונה לקרבן, צריך שכל עוף יהיה שווה לכל הפחות כ"ד פרוטות. והמביא עשרון סולת למנחה, צריך שיהיה שווי פרוטה.

הלכות כשרות הקרבן

פרק א / בעלי החיים הכשרים לקרבן

- כל הקרבנות הבאים מבעלי חיים אינם באים אלא מחמשה מינים בלבד. ממין הבקר [עגל ופר], ממין הצאן - מן הכבשים [כבש ואיל], ומן העזים [עז ושעיר]. ועופות - מן התורים ומבני היונה.

פרק ב / גיל הקרבן

- בהמה שלא הגיע היום השמיני ללידתה, פסולה להקרבה ואסור אף להקדישה לקרבן.
- קרבנות היחיד והציבור מקריבין לכתחילה רק מיום השלשים, מלבד בכור ומעשר ופסח שכשרים לכתחילה מיום השמיני. [ובקרבנות נדרים ונדבות נחלקו הדעות].
- במין הכבשים - הכבש כשהוא בתוך שנתו הראשונה נקרא בתורה כבש. בשנתו השניה נקרא איל, [אך בחודש הראשון נקרא פלגס].
- במין העזים - בשנתו הראשונה נקרא עז [או שעיר עזים או שעיר חטאת]. בשנתו השניה נקרא שעיר. [ובחודש הראשון לשנה השניה, נחלקו הדעות אם נקרא שעיר].
- במין הבקר - בשנתו הראשונה נקרא עגל. בשנתו השלישית נקרא פר, ויש אומרים אף בשנתו השניה. [ובחודש הראשון לשנה השניה, נחלקו הדעות אם נקרא פר].
- התורים כשרים להקרבה משעה שיצהיבו נוצות גופם, ובני יונה כשרים עד שיצהיבו.

פרק ג / מומים הפוסלים בקרבן

- בהמה שיש לה מום קבוע או עובר אסורה בהקרבה מן התורה, ואסור אף להקדישה לקרבן או לדמי קרבן.
- כל המומין הפוסלים את הבהמה, הרי הם פוסלים בין נעשו בידי אדם ובין נעשו בידי שמים, ואפילו היה המום בבהמה משעת לידתה. ומום שבסתר אינו נחשב מום.
- אלו האיברים שבהם פוסל המום: האוזן, העין, החוטם, הפה, הקרנים, הרגלים, הזנב, הפרסות והטלפיים, כלי ההולדה בזכר ובנקבה, ועוד.
- עוף מחוסר אבר פסול להקרבה, וכגון שיבש אחד מכנפיו, או נסמית עינו, או שנקטעה רגלו או אבר אחר.
- בהמה ועוף שהם טומטום ואנדרוגינוס, נחלקו הדעות אם הם כשרים להקרבה.

פרק ד / פסולי הקרבה בבהמה ובעוף

- אסור מן התורה להקריב את פסולי הקרבה הבאים, והם: אינו מן המובחר, מחוסר אבר מבפנים, טריפה, כלאים, נדמה, יוצא דופן [יתום וכן פקועה], רובע ונרבע, המית את האדם, נעבד, מוקצה, אתנן ומחיר, גזול, אותו ואת בנו, חטאות שדינם למיתה ואשמות שדינם לרעה, בהמה טמאה וחיה.

פרק ט / קניית הקרבן

- הקונה קרבן צריך לקנותו בקנין גמור, כדי שיחול עליו ההקדש. ולכתחילה ראוי לקנותו בקנין המועיל מן התורה, וכגון בכסף ומשיכה, או בקנין חצר, או בקנין סודר.
- אין קנין קרבן בשבת ויום טוב אלא אם היה זמן הקרבנות באותו יום.

פרק י / איסור גידול בהמה דקה

- אסרו חכמים לגדל בהמה דקה בארץ ישראל במקום השדות והכרמים, ואפילו היא קשורה ושמורה בבית ובחצר.
- ואולם מותר לקנות בהמה ולהשהותה אצלו עד שלשים יום לצורך הקרבנות, ודווקא כשהיא שמורה בביתו שלא תצא ותרעה בשדות.
- מותר לגדל בהמה דקה במדברות או ביערות של הפקר, ויהושע תיקן שיוכלו הבהמות לרעות ביערות של אחרים שאילנותיהם עבים.

הלכות ההקדש

פרק יא / הזמנה לקרבן

- הקונה או מייחד דבר לקרבן, כתבו האחרונים שאפילו לא הקדישו אסור להשתמש בו לצורך חולין, כיון שהזמינו לגוף הקדושה. וזהו כאשר נטלו ואמר 'זה עבור קרבן' או שקנאו לשם כך.
- אם התנה בשעת ההזמנה שיוכל להשתמש בו לצורך חולין, תנאו מועיל.

פרק יב / דיני ההקדש

- המביא קרבן צריך להקדישו קודם ההקרבה, ואומר 'זו עולה' וכן בשאר הקרבנות. ואם מביא חטאת [או אשם], נחלקו הפוסקים אם צריך לומר 'זו חטאתי' או 'זו לחטאתי', [וכן באשם 'זו אשמי' או 'זו לאשמי'].
- המחוייב קן לחטאת ולעולה, צריך להקדיש החטאת קודם לעולה. ובמחוייב שתי בהמות לחטאת ולעולה, נחלקו הדעות אם צריך להקדים את החטאת.
- המפריש קן לחובתו יכול לפרש איזה לחטאת ואיזה לעולה בשעת הפרשה בלבד, או שיתפרשו על ידי הכהן בשעת ההקרבה. והמפריש שתי בהמות לחובתו, נחלקו הדעות אם יכול לפרש אחר הפרשה איזו לחטאת ואיזו לעולה.
- המפריש קרבן לחטאתו, נחלקו הדעות אם צריך לקבוע על איזה חטא מביאו, ואם יכול לפרט פרט זה לאחר הפרשה.
- המחוייב שני קרבנות מחמת שני חיובים שווים [כגון שני קרבנות לידה או זיבה], אינו צריך לקבוע בשעת הפרשת הקרבן לאיזה חיוב מפרישו.
- קרבן שנקנה ממעות שהופרשו לצורך קרבן, הרי הוא מתקדש על ידי המקח, והדמים שביד המוכר יוצאים לחולין.
- אסרו חכמים להקדיש קרבן בשבת ויום טוב, מלבד קרבן שמוותר להקריבו באותו יום.

פרק יג / דיני המקדיש

- הכל מקדישים קרבן, האיש האשה והעבד, אבל לא חרש שוטה וקטן.
- מופלא הסמוך לאיש הבא להקדיש ולהקריב קרבן ואין ידוע אם הוא גדול בודאי, צריך שיעידו אביו או שני עדים כשרים על גילו. אם הוא בן י"ג שנה ולא ידוע שהביא שערות, או שהוא בן י"ב שנה ובדקוהו אם יודע לשם מי מקדישין, חל ההקדש, אולם לגבי ההקרבה נחלקו הדעות, יש אומרים שניתן להקריב עבורו קרבנות נדר ונדבה, ויש אומרים שאין מקריבים את קרבנו כלל עד שידעו שהוא בן י"ג שנה והביא שתי שערות.
- גוי שהקדיש בהמה לקרבן [מלבד חטאת ואשם], חלה עליה הקדושה ומקריבים אותה לעולה [אם היא כשרה לעולה]. ולצורך ישראל יכול להקדיש אפילו קרבנות חובה.
- המקדיש חטאת או אשם בזמן שאינו מחוייב בהם, אין הקדשו חל. אבל קרבנות שחיובם תלוי בזמן ניתן להפרישם אף קודם זמן החיוב.
- המפריש קרבן לחבירו, אם נתרצה בו חבירו, חל ההקדש. ובקרבן מחוסר כפרה, חל ההקדש אפילו שלא מדעת חבירו.

פרק יד / דיני הדבר המוקדש

- אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו.
- הקדיש לקרבן עובר במעוי אמו, הרי הוא קדוש. וכן אם הקדיש בהמה מעוברת, אף עוברת קדוש.
- המקדיש בעל מום עובר, או שהקדיש רובע ונרבע, מוקצה ונעבד, אתנן ומחיר, חלה עליהם קדושת הגוף. אבל המקדיש בעל מום קבוע, או שהקדיש כלאים טריפה ויוצא דופן, אינם קדושים בקדושת הגוף.

פרק טו / המקדיש קרבן באופנים שונים

- המקדיש בהמה תמימה לקנות בדמיה קרבן, חלה עליה קדושת הגוף.
- אסור מן התורה להקדיש לבדק הבית בהמה תמימה הראויה להקרבה. ובשאר דברים [כגון עופות, סולת יין שמן ולבונה], נחלקו הדעות אם נאמר בהם איסור זה.
- הקדיש אחד מהם לבדק הבית, חלה עליו קדושת בדק הבית ואינו יוצא מידי מזבח.
- המקדיש בבהמה אבר שהנשמה תלויה בו, חלה קדושת הגוף על כל הבהמה. אבל אם הקדיש אבר שאין הנשמה תלויה בו, אין הקדושה מתפשטת על כולה, אולם צריך להקריבה למזבח.

פרק טז / דיני חזרה וביטול ההקדש

- המקדיש קרבן אינו יכול לחזור בו מההקדש, ונחלקו הדעות אם יכול לחזור בו תוך כדי דיבור.
- אם נשאל על הפרשת הקרבן, פקעה קדושתו, אך אין מתירים נדרי הקדש אלא לצורך גדול.
- הפרת בעל לאשתו ואב לבתו, מועילה אף בנדרי הקדש.

הלכות הפרשת מעות לקרבן

פרק יז / המפריש מעות לקרבן

- מעות שהופרשו לקרבן וכן כל דבר שהוקדש לקנות בדמיו קרבן, הרי הם קדושים בקדושת דמים למזבח. ויש להם פדיון, וצריך הבעלים להוסיף בפדיונם חומש.

הלכות איסורים הנוהגים בקרבן

פרק יח / איסור הנאה ומעילה

- אסור מן התורה ליהנות מקרבנות קדשי קדשים [או ממעות שהופרשו לדמי קדשי קדשים]. אם נהנה מהם במזיד הרי זה לוקה, ואם היה שוגג חייב קרבן אשם מעילות, ומשלם קרן וחומש.
- אסור מן התורה ליהנות מקרבנות קדשים קלים [או ממעות שהופרשו לדמי קדשים קלים]. אם נהנה מהם במזיד אינו לוקה, ואם היה שוגג אינו חייב קרבן מעילה, [אבל משלם את הקרן ואינו מוסיף חומש].
- הנהנה מן ההקדש במזיד [בין בקדשי קדשים ובין בקדשים קלים], משלם את הקרן ואינו מוסיף חומש.

פרק יט / איסור גיזה ועבודה

- אסור מן התורה לגזוז צמר ושער בהמת קרבן, ומדברי חכמים אסור לתלוש את הצמר והשער בין ביד בין בכלי.
- אסור מן התורה לעבוד בבהמת קרבן, וכגון להשען עליה או להניח עליה חפצים שלא לצרכה.

פרק כ / איסור עשיית מום

- אסור מן התורה להטיל מום בבהמת קרבן, ואפילו לגרום שיפול בה מום, אסור. וכן אסור לומר לגוי שיטיל בה מום.

פרק כא / איסור שחיטה והקרבה בחוץ

- אסור מן התורה לשחוט קרבנות בהמה ועוף מחוץ לעזרה, וכן אסור לזרוק מדם הקרבן או להקטיר מאיבריו או מאימוריו בחוץ.
- קרבן שנשחט בחוץ, בשרו ועורו אסורים באכילה ובהנאה, וטעונים קבורה.

פרק כב / איסור עשיית תמורה

- אסור מן התורה להמיר בהמת חולין שלו בבהמת הקדש [דהיינו לומר 'זו תמורת זו'], ואם המיר שתי הבהמות קדושות, ואפילו המיר בשוגג. ודין הקרבת התמורה נתבאר בפרק כ"ז.
- קרבן ציבור וקרבן שותפין אינו עושה תמורה.

פרק כג / שינוי הקרבן לקדושה אחרת

- אסור מן התורה להקדיש קרבן קדוש לקדושה אחרת, וכגון לומר על קרבן עולה הרי זה שלמים, ואם אמר כן אין דבריו מועילים כלל.

שינוי הקרבן לחובה אחרת

- המפריש קרבן חטאת או אשם על חטא אחד, אינו יכול להביאו על חטא אחר.
- וכן קרבנות שהופרשו לחובה אחת, אי אפשר לשנותם ולהביאם לחובה אחרת, [וכגון עולת נדר שבא לשנותה לעולת ראייה וכיו"ב].

פרק כד / מכירת הקרבן

- קרבן הקדוש בקדושת הגוף, אין הבעלים יכול למכרו או ליתנו לאחר.
- קרבנות שלמים ותודה, יש אומרים שבעל הקרבן יכול למכור בהם את זכותו באכילת הבשר, ויש חולקים.

הלכות דברים היוצאים מהקרבן

פרק כה / דברים הטפלים לקרבן

- חֶלֶב היוצא מבהמת קרבן נקבה, וכן פרש היוצא מבהמת קרבן, אסורים בהנאה.
- צמר [או שער] שנשר מקרבן תמים, אסור בהנאה.
- עצמות שפירשו מן הקרבן, וכן בשר שניטל מהקרבן, אסורים בהנאה מן התורה. וכן דם הקזה של קרבן, אסור בהנאה מן התורה.

פרק כו / ולד הקרבן

- ולד בהמת קרבן נקבה, הרי הוא קדוש בקדושת קרבן.
- ביצה שיצאה מעוף שהוקדש לקרבן, אין בה קדושת הגוף, אבל יש בה איסור הנאה. וכן הדין באפרוח היוצא ממנה. [וראה בפרק כה סעיף ט עוד בזה].
- ולד שלמים ותודה קרב כאמו [שלמים או תודה], ואפילו היתה אמו פסולה להקרבה.
- בהמת חטאת שנתעברה וילדה, הולד אסור בהנאה ודינו למיתה.
- נקבה שהופרשה לעולה או לאשם וילדה, אין הולד קרב אפילו הוא זכר, אלא מוכרין אותו כשיפול בו מום, ויביאו בדמיו קרבן [עולה או אשם].

פרק כז / תמורת הקרבן

- תמורת קרבן עולה, אם המיר בהמת זכר בבהמת עולה זכר, מקריב התמורה לעולה.
- תמורת שלמים ותודה, קריבה כבהמת הקרבן שהמיר בה [שלמים או תודה].
- תמורת חטאת, אסורה בהנאה ודינה למיתה.
- תמורת אשם אינה קריבה, אלא מוכרין אותה כשיפול בה מום, ויביאו דמיה לנדבת ציבור.

שפתי כהן דברי החפץ חיים זצוק"ל

השמטה למשנה ברורה סימן תרצ"ד ס"א בהג"ה

ווי"א שנותנין מחצית השקל לצדקה וכו'. הוא מטעם שאנו צריכין לעשות זכר למקדש ממש כמו שאמר הכתוב הציבי לך ציונים, ומסיים הרמ"א 'ואין נוהגין כן כי רוב הציבור אין יכולין להתנהג להוציא כל כך'. ומ"מ היחיד שעזרו הקב"ה שיכול ליתן חצי רו"כ ממש בודאי הוא מצוה מן המובחר.

ואעתיק פה מה ששייך לענינא דיומא בענין זה. איתא במגילה ל"א שהשיב הקב"ה לאברהם אבינו על שאלתו שבזמן שלא יהיה הבהמ"ק ולא יקריבו קרבנות **מה יהיה מגין עליהם מן הפורעניות**, א"ל כבר תקנתי להם סדר קרבנות כ"ז שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאלו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהן. [והכוונה שיתבונן בפירושה ובאופני הקרבתם, וכמו שכתב רבינו בחיי שאין לומר שתהיה הכונה שיהגה ויגרוס לשון הפרשה בפסוקים הערומים בלבד מבלי שיתבונן בפירושהם עכ"ל].

וכעין זה איתא בילקוט (ירמיה לג) על הפסוק 'ולכהנים הלויים לא יכרת איש מלפני מעלה עולה ומקטיר מנחה ועושה זבח כל הימים' אמר שם, ששאל לולינא אחד את ר' יוסי אנו רואים את תורתכם פלסתר לכהנים ולויים לא יכרת וגו' כל הימים, והרי בהמ"ק חרב ובטלו הקרבנות. א"ל ח"ו אין דבר תורה פלסתר ולא שקר אלא אמת היא כל התורה. א"ל הקב"ה לכהנים ולויים **אם אתם עוסקים בתורת קרבנות מעלה אני עליכם כאלו אתם מקריבים בכל יום עולה וכליל** עכ"ל הילקוט. וכה"ג איתא כמה מאמרים בש"ס ובמדרשים שהקב"ה חושב הלימוד במקום קרבן.

והנה לפ"ז שהקב"ה בעצמו השיב שהוא מקבל הלימוד במקום קרבן, איך אנו יוצאין ידי חובתנו בזמנינו במה שאנו מתרשלין מזה, הלא מתרמי כמה פעמים שאדם נכשל בחלול שבת ובפרט כשהיה במדינת אמעריקא או שעבד בצבא איזה שנים, [ועל אלו פעמים שנצטוו מאת הממשלה (של הגויים בחו"ל) לעשות אין אנו מדברים, רק על איזהו פעמים שאדם עושה מעצמו בלי ציווי ולא ידע כי בנפשו הוא, וכן כמה פעמים נכשל במאכלות אסורות של חלב בשעה שלא כפוהו לזה ולא התבונן שעבר על חייבי כריתות בזה, ואפילו אם לא נחשבו למזיד עכ"פ חייב להביא חטאת לכפר על נפשו], ובזמן המקדש היה מחויב להביא קרבן חטאת, ובזמנינו **יש לו ללמוד עכ"פ**¹ דיני הקרבן חטאת ויהיה נחשב לו כאילו הקריב [ולא יחשוב האדם שבאמירת פסוקים של קרבנות לבד בלי התבוננות הפירוש בהם יוצא בזה, דזה בודאי לא מסתברא, ובדיק אמרו חז"ל כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה וכל העוסק בתורת חטאת ולא אמרו כל האומר פרשת עולה או פרשת חטאת, וכ"כ הסה"ק.

והנה קדמונינו סידרו לפנינו הפרק איזהו מקומן שהוא פ"ה ממסכת זבחים כדי שילמוד אדם עכ"פ קצת דיני הקרבנות של חטאת ואשם וכדומה, אבל בזה הלא צריך להבין מה שהוא אומר, ובעונותינו הרבים הלא רובם ככולם אינם יודעים פירוש המלות וכי זה מקרי תורת חטאת ותורת אשם וכו', וכבר כתב המ"א בסימן נ"א דצריך ללמוד להבין מה שהוא אומר דאל"כ אינו נחשב ללימוד עי"ש].

חטאת. וגם לפעמים שנחלה ונתרפא והיה מחויב להביא קרבן תודה, וכידוע שהוא אחד מארבעה שצריכין להודות ובזמנינו יש לו ללמוד עכ"פ דיני הקרבת תודה. וכן אם עבר על עשה שהיה צריך להביא עולה ללמוד דיני הקרבת עולה, ואז יקויים בנו מה שאמר הכתוב ונשלמה פרים שפתינו.

ואם ישאלך האדם מה יעשה האיש שאינו יכול ללמוד בעצמו ולהבין בענינים אלו, **גם לזה יש עצה, שימצא חבורות בישראל שיעסקו בדיני הקרבנות והוא יסייע בהחזקתם** להספיק להם צרכיהם ויחשב לו כאלו הוא ג"כ מאותן האנשים הלומדים, וכזה היה ג"כ בזמן שהמקדש היה קיים שנחלקו הכהנים לכ"ז משמרות וכל משמר היה צריך לעבוד עבודה בזמן משמרו, ואמרו חז"ל בתענית (דף כ"ז) שבזמן שהגיע זמן המשמר לעלות חצי המשמר היה עולה לירושלים וחצי המשמר היה עולה ליריחו [הוא עיר הסמוכה לירושלים] להספיק מים ומזון לאחיהם. ואף אנו נעשה ג"כ בזמנינו שנחזיק האנשים שעוסקים בעניני הקרבנות ויחשב הלימוד גם עלינו, וכמו שמצינו בשמעון אחי עזריה [עיין סוטה דף כ"א ע"א וזבחים דף ב' ברש"י שם]:

ודע עוד דאפילו מי שיכול ללמוד בעצמו הלכות חטאת ואשם וכדומה, אם יודע בעצמו שעבר על חלול שבת או עניני מאכלות אסורות שחייב עליהן כרת, אינו יוצא בהלימוד לבד אלא צריך להוציא מעות לצדקה כפי הערך שהיה צריך להוציא על קרבן, ומבואר זה בשו"ע אורח חיים בסימן של"ד סעיף כ"ו, ושיעורו כ"ז מעות (והיינו לכל פעם שעבר אם היה לו ידיעה בינתיים), **ואם היה באמת בישראל חבורה כזו שעוסקים בהלכות הקרבנות היה ראוי, שהמעות שמפריש לצדקה כשיעור חטאת יתן ג"כ להחזקת הלומדים באלו ההלכות** ויחשב הלימוד גם עליו, ודומיא דזמן המקדש שהיו ישראלים מחזיקים להכהנים העוסקים בעבודה.

והנה ידוע מנהג ישראל שאומרים בכל יום פרשת התמיד וקטורת וכדומה, והוא מבואר בטוש"ע סימן מ"ח עי"ש, והוא ג"כ מטעם שהוא במקום הקרבה כמבואר שם בטור. **ומעולם תמהתי הלא בזמן המקדש היה צריך כל אחד מישראל ליתן מחצית השקל ומזה היו קונוני קרבנות**, וכהיום אנו רוצין לצאת הכל בדיבור לבד, והלא מבואר בשו"ע בסימן של"ד שמי שעבר על ענין שחייב חטאת הוא צריך להוציא גם ממון כשיעור חטאת, ולא די לו במה שאומר פרשת חטאת לבד כמבואר באחרונים שם, וגם ידוע שמצוה שהוא בריקניא אינה חשובה כ"כ כמבואר בזוהר הק'.

וע"כ מן הראוי שכל אחד מישראל יתן מחצית השקל ממש בכל שנה כמו בזמן המקדש, ולזה יהי' קופה מיוחדת, **ומזה יושיבו בכמה מקומות חבורות ת"ח שיהי' עוסקים בעניני עבודה** ויחשב לפני הקב"ה כאילו הקריבום, ויהי' זכות לכלל ישראל עי"ז.

מכון "תורת הקרבנות" ת.ד. 3196 בני ברק

טל' 050-4134645

כתובת: korbanot@okmail.co.il

ניתן לקבל את הגיליון במייל מידי חודש

הערות תמיחות וישובים בעניני הלכות הקרבנות יתקבלו עד י' בחודש. עדיפות להערות קצרות. ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכוללים או במייל לכתובת או לת.ד. 3196 ב"ב